

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

21 decembrie 2011 *

În cauza C-72/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberlandesgericht Düsseldorf (Germania), prin decizia din 11 februarie 2011, primită de Curte la 18 februarie 2011, în procedura penală împotriva

Mohsen Afrasiabi,

Behzad Sahabi,

Heinz Ulrich Kessel,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte de cameră, domnii J. Malenovský, E. Juhász, G. Arestis și T. von Danwitz, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 octombrie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof, de domnii R. Griesbaum și S. Morweiser, precum și de doamna S. Heine, în calitate de agenți;
- pentru M. Afrasiabi, de K. Aminyan, Rechtsanwalt;
- pentru M. Kessel, de T. Elsner, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul francez, de domnul E. Ranaivoson, în calitate de agent;
- pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de domnul P. Gentili, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de domnii F. Erlbacher, M. Konstantinidis și T. Scharf, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 noiembrie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 7 alineatele (3) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 423/2007 al Consiliului din 19 aprilie 2007 privind măsuri restrictive împotriva Iranului (JO L 103, p. 1).

- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva domnilor Afrasiabi, Sahabi și Kessel (denumiți în continuare, împreună, „inculpații”), suspectați de încălcarea acestor dispoziții ale Regulamentului nr. 423/2007 ca urmare a participării lor la livrarea și la instalarea, în Iran, a unui cuptor de sinterizare a masei ceramice provenind din Germania.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Pentru a face presiuni asupra Republicii Islamice Iran în scopul ca aceasta din urmă să pună capăt activităților nucleare ce prezintă un risc de proliferare și dezvoltării vectorilor de transport de arme nucleare, Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite a adoptat la 23 decembrie 2006, în temeiul articolului 41 din capitolul VII din

Carta Națiunilor Unite, Rezoluția 1737 (2006), prin care se instituie o serie de măsuri restrictive împotriva acestui stat.

4 Potrivit punctelor 2 și 12 din respectiva rezoluție, Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite:

„2. *decide*, în acest context, ca, fără nicio întârziere, Iranul să suspende următoarele activități nucleare care implică riscul proliferării [...]

[...]

12. *decide* ca toate statele să înghețe fondurile, activele financiare și resursele economice aflate pe teritoriul lor la data adoptării prezentei rezoluții sau la orice dată ulterioară, care sunt proprietatea sau sub controlul persoanelor sau entităților desemnate în anexă, precum și pe acelea aparținând altor persoane sau entități desemnate de Consiliu sau de Comitet[ul pentru sancțiuni], ca participând direct sau sprijinind activitățile susceptibile de proliferare nucleară ale Iranului, sau implicate în dezvoltarea sistemului de vectori purtători de arme nucleare, ori persoane sau entități care acționează în nume propriu sau prin entități deținute sau controlate de acestea, inclusiv prin mijloace ilicite [...], și *decide* ca toate statele să se asigure că resortisanții lor sau orice persoană sau entitate de pe teritoriul propriu nu pun la dispoziție acestor persoane sau entități fonduri, active financiare sau resurse economice sau nu permit utilizarea acestora în beneficiul lor.”

Dreptul Uniunii

Poziția comună 2007/140/PESC

- 5 Pentru a pune în aplicare Rezoluția 1737 (2006), Consiliul Uniunii Europene a adoptat Poziția comună 2007/140/PESC din 27 februarie 2007 privind măsuri restrictive împotriva Iranului (JO L 61, p. 49).

- 6 Potrivit considerentelor (1) și (9) ale respectivei poziții comune:

„(1) La 23 decembrie 2006, Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite a adoptat Rezoluția 1737 (2006), care cere Iranului să înceteze fără întârziere anumite activități nucleare cu risc de proliferare și care introduce anumite măsuri restrictive împotriva Iranului.

[...]

(9) Rezoluția 1737 (2006) mai impune înghețarea fondurilor, a altor active financiare și a resurselor economice care, în mod direct sau indirect, aparțin, sunt deținute, controlate sau în proprietatea persoanelor sau entităților desemnate de Consiliul de Securitate sau de Comitet[ul pentru sancțiuni] ca participând, fiind asociate în mod direct sau furnizând sprijin activităților nucleare ale Iranului cu risc de proliferare sau perfecționării vectorilor de transport ai armelor nucleare sau persoanelor sau entităților care acționează în numele sau la instrucțiunile acestora,

entităților care sunt în proprietatea acestora sau controlate de acestea, inclusiv prin mijloace ilicite; rezoluția instituie, de asemenea, o obligație ca niciun fel de fonduri, bunuri financiare sau resurse economice să nu fie puse la dispoziția sau utilizate în beneficiul unor asemenea persoane sau entități.”

7 Articolul 5 alineatul (2) din aceeași poziție comună prevede:

„Niciun fond sau nicio resursă economică nu se pune, în mod direct sau indirect, la dispoziția persoanelor sau entităților menționate la alineatul (1) și nici nu se utilizează în beneficiul acestora.”

Regulamentul nr. 423/2007

8 În temeiul Poziției comune 2007/140/PESC, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 423/2007, intrat în vigoare la 20 aprilie 2007.

9 Potrivit considerentului (3) al regulamentului menționat:

„[A]ceste măsuri [restrictive prevăzute de Poziția comună 2007/140/PESC] intră în domeniul de aplicare al Tratatului de instituire a Comunității Europene și, prin urmare, în special pentru a se asigura aplicarea uniformă a măsurilor de către operatorii economici în toate statele membre, legislația comunitară este necesară pentru punerea în aplicare a acestora în ceea ce privește Comunitatea.”

10 Articolul 1 litera (i) din acest regulament prevede, printre altele:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

(i) «resurse economice» înseamnă activele de orice fel, corporale sau necorporale, mobiliare sau imobiliare, care nu sunt fonduri, dar pot fi utilizate pentru obținerea de fonduri, bunuri sau servicii”.

11 Articolul 7 din Regulamentul nr. 423/2007 prevede la alineatele (3) și (4):

„(3) Se interzice punerea la dispoziție de fonduri sau resurse economice, în mod direct sau indirect, persoanelor fizice sau juridice, entităților sau organismelor enumerate în anexele IV și V sau în beneficiul acestora.

(4) Se interzice participarea voluntară și deliberată la activități care au drept scop sau efect direct sau indirect eludarea măsurilor prevăzute la alineatele (1), (2) și (3)”.

12 Potrivit articolului 12 alineatul (2) din același regulament, „[i]nterdicțiile prevăzute la articolul 5 alineatul (1) litera (c) și la articolul 7 alineatul (3) din prezentul regulament nu angajează în niciun fel răspunderea persoanelor fizice sau juridice ori a entităților în cauză, în cazul în care acestea nu au știut și nu au avut niciun motiv întemeiat pentru a suspecta că acțiunile lor vor încălca aceste interdicții”.

- 13 În anexa II din Regulamentul nr. 423/2007, intitulată „Produsele și tehnologiile prevăzute la articolul 3”, se precizează, la rubrica II.A2.005, „[c]uptoare de tratament termic în mediu controlat, după cum urmează: cuptoare capabile să funcționeze la temperaturi care depășesc 400 °C”.
- 14 Printre persoanele juridice, entitățile și organismele identificate în anexa IV titlul A la regulamentul respectiv figurează la punctul (10) „Shahid Hemmat Industrial Group (SHIG)” cu indicațiile: „Alte informații: (a) entitate subordonată AIO [Organizația Industriilor Aerospațiale]; (b) implicată în programul iranian de rachete balistice”.
- 15 Articolul 16 alineatul (1) din acest regulament are următorul cuprins:

„Statele membre stabilesc normele privind sancțiunile aplicabile în cazul încălcării prezentului regulament și iau toate măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare a acestora. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie eficace, proporționale și disuasive.”

- 16 La 23 aprilie 2007, Consiliul a adoptat Poziția comună 2007/246/PESC de modificare a Poziției comune 2007/140/PESC (JO L 106, p. 67). La 5 iunie 2007, Consiliul a adoptat Regulamentul (CE) nr. 618/2007 de modificare a Regulamentului nr. 423/2007 (JO L 143, p. 1). Regulamentul nr. 618/2007, intrat în vigoare la 6 iunie 2007, nu a modificat dispozițiile Regulamentului nr. 423/2007 aplicabile acțiunii principale.
- 17 La 26 iulie 2010, Consiliul a adoptat Decizia 2010/413/PESC privind măsuri restrictive împotriva Iranului și de abrogare a Poziției comune 2007/140/PESC (JO L 195, p. 39). La 25 octombrie 2010, Consiliul a adoptat Regulamentul (UE) nr. 961/2010

privind măsuri restrictive împotriva Iranului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 423/2007 (JO L 281, p. 1). Regulamentul nr. 961/2010, intrat în vigoare la 27 octombrie 2010, prevede la articolul 16 alineatele (3) și (4) interdicții care corespund celor prevăzute la articolul 7 alineatele (3) și (4) din Regulamentul nr. 423/2007.

Dreptul național

- 18 Încălcarea dispozițiilor actelor Uniunii, precum Regulamentul nr. 423/2007, atrage sancțiuni penale în temeiul articolului 34 din Legea privind comerțul exterior (Außenwirtschaftsgesetz).

Situația de fapt din acțiunea principală și întrebările preliminare

- 19 Procedura penală referitoare la inculpați se întemeiază pe rechizitoriile întocmite de Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (denumit în continuare „Generalbundesanwalt”) la 19 martie 2010 și la 27 iulie 2010, care conțin următoarele constatări de fapt.
- 20 De la sfârșitul anilor '90, cel puțin, Republica Islamică Iran depune eforturi pentru a dezvolta rachete cu rază lungă care ar putea fi folosite ca sisteme de vectori pentru arme de distrugere în masă. Construirea acestor rachete ar necesita utilizarea de cuptoare de sinterizare în vid care să permită aplicarea de materiale refractare pe elementele de ghidaj sau pe ogiva acestora. Entitatea competentă pentru dezvoltarea

programului tehnologic de rachete iraniane ar fi AIO și organizațiile subordonate acestuia, printre care și SHIG, în calitate de organism central de achiziție.

- 21 Cel târziu în primăvara anului 2004, domnul Afrasiabi ar fi fost însărcinat, în Iran, de directorul unui centru secret de cercetări pentru producția de rachete să achiziționeze un cuptor de sinterizare a maselor ceramice pentru SHIG. El ar fi acționat în calitate de director al societății pe acțiuni Emen Survey Engineering Co. Teheran (denumită în continuare „Emen Survey”) pentru efectuarea unor achiziții în contul acestei societăți, precum și în folosul SHIG și al industriei iraniane de rachete. La o dată nedeterminată, ar fi luat legătura, în Germania, cu domnul Sahabi, o veche cunoștință de-a sa, pentru a procura un cuptor de sinterizare în vid, deoarece, în calitatea sa de inginer, domnul Sahabi avea cunoștințele tehnice necesare în ceea ce privește „procedeele ceramice”.

- 22 Domnul Sahabi, care se afla de mai mulți ani în relații de afaceri cu domnul Kessel, directorul întreprinderii de producție germane FCT Systeme GmbH (denumită în continuare „FCT”), l-ar fi pus în legătură pe domnul Afrasiabi cu această societate. Inculpații ar fi ajuns cel târziu în primăvara anului 2004 la un acord care prevedea furnizarea unui cuptor de sinterizare în vid împreună cu accesoriile aferente de către FCT către Emen Survey. Domnul Sahabi ar fi fost însărcinat să coordoneze derularea proiectului în Germania și să acționeze ca punct de legătură între domnii Kessel și Afrasiabi. În plus, acesta le-ar fi oferit consiliere pentru antecontractul de livrare și pentru stabilirea modalităților de plată.

- 23 La 20 iulie 2006, domnul Kessel ar fi solicitat Biroului federal german pentru economie și controlul exporturilor (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, denumit în continuare „BAFA”) să elibereze o autorizație de export pentru livrarea unui cuptor de sinterizare către Emen Survey. El ar fi avut cunoștința, cel mai târziu la această dată, de faptul că Emen Survey avea intenția să vitrifice, cu ajutorul cuptorului respectiv, componente de rachete destinate unui utilizator final al programului iranian de rachete. El ar fi omis să comunice aceste informații către BAFA, care, neavând cunoștință de ele, ar fi adresat societății FCT, la 16 ianuarie 2007, o decizie potrivit căreia exportul cuptorului nu era supus obligației de autorizare (așa-numita decizie „zero”).

- 24 Având în vedere intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 423/2007 și în special înscrierea AIO și a SHIG printre entitățile menționate în anexele IV și V la regulamentul amintit, precum și menționarea cuptorului de sinterizare în anexa II la regulamentul, decizia „zero” a BAFA ar fi devenit caducă, fapt cu privire la care domnul Kessel ar fi fost informat. Domnii Kessel și Afrasiabi ar fi cunoscut faptul că, în spatele Emen Survey, în calitate de utilizator final al produselor care urmau a fi fabricate, se afla în realitate o întreprindere de armament în privința căreia aprovizionarea cu materiale adecvate pentru rachete ar fi fost interzisă începând cu intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 423/2007.
- 25 Livrarea cuptorului de către FCT societății Emen Survey ar fi avut loc la 20 iulie 2007. În cursul lunii martie 2008, potrivit acordului încheiat cu domnul Afrasiabi, domnul Kessel ar fi trimis doi tehnicieni la Teheran, care ar fi instalat cuptorul, nu însă și programul informatic necesar pentru punerea sa în funcțiune.
- 26 La 13 martie 2008, BAFA ar fi informat FCT că Emen Survey era suspectată de efectuarea unor achiziții pentru programul tehnologic de rachete iranian. În aceste condiții, domnul Kessel ar fi renunțat să mai pună în funcțiune cuptorul livrat societății Emen Survey. În consecință, până la urmă, demararea producției pentru SHIG, planificată de domnul Afrasiabi, ar fi eșuat.
- 27 Instanța de trimitere, care este chemată să se pronunțe asupra începerii fazei orale a procesului penal, are îndoieli în privința interpretării care trebuie dată articolului 7 alineatele (3) și (4) din Regulamentul nr. 423/2007.
- 28 În primul rând, aceasta își pune problema dacă se poate considera că o resursă economică este pusă la dispoziție, în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, unei entități prevăzute la acest articol, atunci când resursa respectivă rămâne în posesia unui terț care intenționează să o utilizeze pentru fabricarea de bunuri care sunt transmise acestei entități numai după finalizare.

- 29 În al doilea rând, instanța de trimitere își pune problema dacă interdicția de eludare, în sensul articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, privește numai comportamentele, diferite de încălcarea interdicției de punere la dispoziție, care sunt adoptate pentru a da o aparență formală de legalitate unei acțiuni neconforme cu această normă sau, dimpotrivă, dacă aceasta privește orice acțiune care are drept scop sau efect o „punere la dispoziție” interzisă.
- 30 Potrivit primei interpretări, elementele constitutive ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007 și cele ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (4) din regulamentul respectiv s-ar exclude reciproc. Cea de a doua interpretarea ar putea, în opinia instanței de trimitere, pe de o parte, să suscite îndoieli în privința compatibilității sale cu principiile de precizie, de previzibilitate și de securitate juridică din dreptul Uniunii și, pe de altă parte, să fie contrară modului de redactare a acestei din urmă dispoziții.
- 31 În al treilea rând, instanța de trimitere are îndoieli în privința elementului subiectiv la care se referă termenii „voluntar” și „deliberat” folosiți la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007. Aceasta subliniază, pe de o parte, că, în dreptul penal german, elementul volițional implică cu necesitate un element de cunoaștere, astfel că termenul „voluntar” nu ar avea un înțeles autonom în raport cu termenul „deliberat”. Așadar, în cazul în care ar fi voluntară sau deliberată, eludarea ar fi pasibilă de sancțiuni.
- 32 Pe de altă parte, instanța de trimitere își pune problema dacă termenul „voluntar” înseamnă „intenționat”, astfel încât interdicția de eludare nu ar viza decât acele comportamente pe care autorul le adoptă știind cu certitudine că au drept scop sau efect eludarea interdicțiilor enunțate la articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, ori dacă acest termen include în sens mai larg orice acțiune cu privire la care autorul prevede și acceptă posibilitatea ca ea să vizeze sau să conducă la o eludare a interdicției de punere la dispoziție. În această privință, atât versiunea în limba engleză a articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, cât și versiunea în limba germană a articolului 16 alineatul (4) din Regulamentul nr. 961/2010 ar tinde

să confirme această primă interpretare a termenului respectiv, în măsura în care utilizează termenii „intentionally” și, respectiv, „absichtlich”, care s-ar putea traduce prin „intenționat”.

33 În aceste condiții, Oberlandesgericht Düsseldorf a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Punerea la dispoziție în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul [...] nr. 423/2007 impune ca resursa economică să poată fi utilizată imediat de persoana/entitatea care figurează pe listă pentru a obține fonduri sau servicii? Sau, dimpotrivă, articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul [...] nr. 423/2007 trebuie interpretat în sensul că interdicția de punere la dispoziție indirectă cuprinde livrarea și instalarea unei resurse economice funcționale, dar care nu poate fi utilizată imediat (în speță, un cuptor în vid), către un terț din Iran, cu ajutorul căruia terțul intenționează să fabrice, ulterior, produse pentru una dintre persoanele juridice, entitățile sau organismele enumerate în anexele IV și V la regulamentul?

- 2) Articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul [...] nr. 423/2007 trebuie interpretat în sensul că se produce o eludare doar în cazul în care, numai în aparență, autorul încălcării își adaptează acțiunile în mod formal la interdicțiile care rezultă din articolul 7 alineatele (1)-(3) din Regulamentul [...] nr. 423/2007, astfel încât acțiunile nu mai intră sub incidența dispozițiilor prohibitive nici în cea mai largă accepțiune a acestora? Prin urmare, elementele constitutive ale interdicției de eludare și cele ale interdicției de punere la dispoziție se exclud reciproc? În caz afirmativ, un comportament care nu ar face (încă) obiectul interdicției de punere la dispoziție (indirectă) poate totuși reprezenta o eludare în sensul articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul [...] nr. 423/2007?

Sau articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul [...] nr. 423/2007 reprezintă o clauză foarte generală aplicabilă oricărei acțiuni care are drept rezultat punerea unei resurse economice la dispoziția unei persoane sau entități care figurează pe listă?

- 3) Elementul subiectiv «voluntar și deliberat» prevăzut la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul [...] nr. 423/2007 presupune, pe de o parte, o cunoaștere pozitivă a eludării interdicției de punere la dispoziție urmărite sau realizate și, în plus, un element suplimentar volitiv, cel puțin în sensul că în orice caz autorul încălcării acceptă posibilitatea de a se produce o eludare a interdicției? Sau este necesar ca autorul să urmărească eludarea interdicției și, prin urmare, să acționeze în mod voit?

Sau nu este necesară o eludare voluntară, fiind suficient numai ca autorul încălcării să considere posibilă o eludare a interdicției și să accepte posibilitatea producerii acesteia?”

Cu privire la întrebările preliminare

Considerații introductive

- ³⁴ Cu titlu introductiv, trebuie să se precizeze că articolul 7 din Regulamentul nr. 423/2007 cuprinde la alineatele (3) și (4), pe care le are în vedere prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, două măsuri distincte de interdicție. La alineatul (3) se interzice punerea la dispoziție de fonduri sau resurse economice, în mod direct sau indirect, persoanelor, entităților sau organismelor enumerate în anexele IV și V sau

în beneficiul acestora. La alineatul (4) se interzice participarea voluntară și deliberată la activități care au drept scop sau efect direct sau indirect, printre altele, eludarea măsurii interdicției enunțate la alineatul (3).

- 35 Fiecare dintre aceste măsuri are o sferă proprie în sensul că încălcarea uneia dintre ele poate să constituie *per se* un temei autonom pentru impunerea de sancțiuni, inclusiv penale, potrivit dreptului național aplicabil, în conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 423/2007.
- 36 Articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 423/2007, din care se deduce elementul subiectiv al angajării unei răspunderi, eventual penale, în cazul încălcării măsurii interdicției enunțate la articolul 7 alineatul (3) din regulamentul respectiv, confirmă faptul că legiuitorul Uniunii înțelege nesocotirea acestei măsuri ca pe o încălcare autonomă în raport cu cea referitoare la nerespectarea măsurii interdicției definite la articolul 7 alineatul (4) din acest regulament.

Cu privire la prima întrebare

- 37 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă noțiunea „punere la dispoziție”, în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, impune ca resursa economică în discuție, mai precis, în acțiunea principală, un cuptor de sinterizare în vid, să poată fi utilizată imediat de o persoană, o entitate sau un organism citat în anexele IV și V la regulamentul respectiv pentru a obține fonduri sau servicii ori dacă, dimpotrivă, această noțiune înglobează livrarea și instalarea în Iran a unei astfel de resurse funcționale, dar care nu poate

fi utilizată imediat, în favoarea unui terț care intenționează să fabrice, ulterior, cu ajutorul ei, produse pentru o astfel de persoană sau entitate ori pentru un astfel de organism.

- 38 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că un cuptor de sinterizare, precum cel în cauză în acțiunea principală, constituie un „activ” în sensul definiției noțiunii „resurse economice” formulate în sens foarte larg la articolul 1 litera (i) din Regulamentul nr. 423/2007.
- 39 Odată făcută această precizare introductivă, este important să se sublinieze că interdicția prevăzută la articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007 este formulată într-un mod foarte cuprinzător, fapt atestat prin folosirea termenilor „în mod direct sau indirect” (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 11 octombrie 2007, Möllendorf și Möllendorf-Niehuus, C-117/06, Rep., p. I-8361, punctul 50, precum și Hotărârea din 29 iunie 2010, E și F, C-550/09, Rep., p. I-6213, punctul 66).
- 40 De asemenea, expresia „punerea la dispoziția” care figurează în cuprinsul acestei dispoziții are o accepțiune amplă, întrucât nu are în vedere o categorie juridică specială, ci înglobează orice faptă a cărei executare este necesară pentru a permite unei persoane să obțină puterea de a dispune de activul respectiv (a se vedea, prin analogie, Hotărârile citate anterior Möllendorf și Möllendorf-Niehuus, punctul 51, precum și E și F, punctul 67).
- 41 Astfel cum susțin Generalbundesanwalt, guvernele francez și italian, precum și Comisia Europeană, în aceste condiții, trebuie să se considere că faptele care constau în livrarea dintr-un stat membru și instalarea în Iran în beneficiul unei persoane a unui activ, precum cel în discuție în acțiunea principală, precum și faptele referitoare, în special, la pregătirea și la monitorizarea livrării sau a instalării acestui activ ori la organizarea de contacte între persoanele interesate pot fi incluse în noțiunea „punere la dispoziție”, în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007.

- 42 Instanța de trimitere se referă în întrebarea formulată la situația în care o resursă economică, precum un cuptor de sinterizare, ar fi fost livrată și instalată în Iran, în stare de funcționare, dar nu ar putea fi utilizată imediat.
- 43 În această privință, trebuie să se sublinieze că, potrivit considerentului (3) al acestuia, Regulamentul nr. 423/2007 asigură punerea în aplicare a Poziției comune 2007/140/PESC, adoptată pentru a realiza la nivelul Uniunii Europene obiectivele Rezoluției 1737 (2006), și urmărește, astfel, aplicarea acesteia din urmă (a se vedea, prin analogie, Hotărârile citate anterior Möllendorf și Möllendorf-Niehuus, punctul 54, precum și E și F, punctul 72). Prin urmare, la interpretarea regulamentului amintit trebuie să se țină seama de textul și de obiectivul rezoluției respective.
- 44 Or, rezultă fără echivoc atât din cuprinsul Rezoluției 1737 (2006) și în special din cuprinsul punctelor 2 și 12, cât și din Poziția comună 2007/140/PESC, în special din considerentele sale (1) și (9), că măsurile restrictive adoptate împotriva Republicii Islamice Iran au o vocație preventivă în sensul că urmăresc să împiedice un „risc de proliferare” nucleară în acest stat. În conformitate cu economia și cu finalitatea generală atât a reglementării internaționale, cât și a reglementării Uniunii, din care face parte articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, existența unui astfel de risc trebuie să fie apreciată la momentul executării faptei în cauză.
- 45 Ținând seama tocmai de natura preventivă a măsurilor restrictive adoptate împotriva Republicii Islamice Iran, noțiunea „resurse economice”, în sensul Regulamentului nr. 423/2007, este definită la articolul 1 litera (i) din regulamentul amintit ca referindu-se la orice active, care nu sunt fonduri, dar care „pot fi utilizate” pentru obținerea, în special, a unor bunuri de natură să contribuie la proliferarea nucleară în Iran.

- 46 Rezultă astfel că, în vederea aplicării acestei noțiuni, în special în contextul interdicției prevăzute la articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, criteriul pertinent constă în posibilitatea ca activul respectiv să poată fi utilizat pentru procurarea de fonduri, de bunuri sau de servicii susceptibile să contribuie la proliferarea nucleară în Iran împotriva căreia militează Rezoluția 1737 (2006), Poziția comună 2007/140/PESC și Regulamentul nr. 423/2007.
- 47 Având în vedere că un activ, în sensul articolului 1 litera (i) din Regulamentul nr. 423/2007, într-o situație precum cea din acțiunea principală, presupune el însuși un risc de deturnare pentru a susține proliferarea nucleară în Iran (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 29 aprilie 2010, M și alții, C-340/08, Rep., p. I-3913, punctul 57, precum și Hotărârea E și F, citată anterior, punctul 77), nu se impune, așadar, pentru aplicarea articolului 7 alineatul (3), ca un astfel de activ să poată fi utilizat imediat de la momentul executării faptei în cauză.
- 48 Resursa economică inerentă unui cuptor de sinterizare, precum cel în cauză în acțiunea principală, corespunde, așadar, în special în vederea aplicării articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, potențialului de utilizare pe care îl oferă pentru fabricarea de componente de rachete nucleare și prin urmare, pentru contribuția la proliferarea nucleară în Iran și aceasta indiferent dacă este imediat operațional în urma faptelor de livrare și de instalare a sa.
- 49 În consecință, împrejurarea că un astfel de cuptor, odată instalat în Iran, nu poate fi utilizat imediat nu poate să conducă *per se* la excluderea existenței unui puneri la dispoziție a unei resurse economice, în sensul dispozițiilor coroborate ale articolului 1 litera (i) și ale articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007.
- 50 Astfel cum rezultă în mod expres din cea de a doua parte a primei întrebări, instanța de trimitere se referă mai specific la noțiunea „punere la dispoziție indirectă” a unei resurse economice în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007. Potrivit indicațiilor din cuprinsul deciziei de trimitere, o astfel de specificare se explică

prin aceea că respectivul cuptor de sinterizare ar fi fost livrat și instalat la societatea Emen Survey, condusă de domnul Afrasiabi la momentul faptelor. Deși numele acestei persoane nu figurează în anexele IV și V la regulamentul amintit, din rechizitoriile întocmite de Generalbundesanwalt rezultă totuși că această persoană a acționat în favoarea SHIG, entitate citată în anexa IV titlul A punctul (10) la acest regulament, și că a intenționat să fabrice, ulterior, cu ajutorul acestui cuptor, componente de rachete nucleare pentru această entitate.

- 51 În această privință, este important să se arate că, în cuprinsul considerentului (9), Poziția comună 2007/140/PESC, pe care Regulamentul nr. 423/2007 urmărește să o aplice, identifică, la fel ca punctul 12 din Rezoluția 1737 (2006), o serie de elemente care justifică înscrierea altor persoane sau entități, alături de persoanele sau entitățile desemnate de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite sau de Comitetul pentru sancțiuni, ca participând direct sau sprijinind activitățile de proliferare nucleară în Iran. Printre aceste elemente figurează și faptul că persoana sau entitatea respectivă a acționat în numele, sub controlul sau la instrucțiunile unei persoane sau a unei entități desemnate de Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite sau de Comitetul pentru sancțiuni.
- 52 Aceleași elemente se dovedesc relevante în egală măsură pentru a aprecia dacă o livrare a unei resurse economice, care s-ar fi realizat în favoarea unei persoane sau a unei entități necitate în anexele IV și V la Regulamentul nr. 423/2007, corespunde unei „puneri la dispoziție indirecte”, în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007, unei persoane sau entități citate în aceste anexe în vederea aplicării interdicției prevăzute la această dispoziție și a sancțiunilor pe care dreptul național aplicabil le instituie în cazul încălcării acestei interdicții.
- 53 În consecință, dacă în cauza principală domnul Afrasiabi a acționat în numele, sub controlul sau la instrucțiunile SHIG și dacă a avut intenția să exploateze respectivul activ în favoarea acesteia, aspecte pe care trebuie să le verifice instanța de trimitere, respectiva instanță ar fi îndreptățită să concluzioneze că există o punere la dispoziție indirectă a unei resurse economice, în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007.

- 54 Trebuie să se mai precizeze, pe de o parte, că atât obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 423/2007, cât și necesitatea de a asigura eficacitatea respectivului regulament în combaterea proliferării nucleare în Iran impun includerea în sfera interdicției prevăzute la articolul 7 alineatul (3) din acest regulament a tuturor persoanelor implicate în fapte prohibite prin această dispoziție.
- 55 Pe de altă parte, este important să se sublinieze că articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 423/2007 exonerează „de orice fel” de răspundere, prin urmare, inclusiv de răspunderea penală, persoanele care nu au știut și care nu au avut niciun motiv întemeiat pentru a suspecta că, prin acțiunile lor, vor încălca interdicția de punere la dispoziție prevăzută la articolul 7 alineatul (3) din regulamentul menționat.
- 56 În consecință, instanța de trimitere va trebui să aprecieze, dacă este cazul, pentru fiecare dintre inculpați, dacă, la momentul executării faptelor în cauză în acțiunea principală, știau sau, cel puțin, ar fi trebuit în mod rezonabil să suspecteze că aceste fapte ar fi contrare unei astfel de interdicții.
- 57 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 423/2007 trebuie interpretat în sensul că interdicția de punere la dispoziție indirectă a unei resurse economice, în sensul articolului 1 litera (i) din acest regulament, înglobează faptele referitoare la livrarea și la instalarea în Iran a unui cuptor de sinterizare funcțional, dar care nu poate fi utilizat imediat, în favoarea unui terț care, acționând în numele, sub controlul sau la instrucțiunile unei persoane, ale unei entități sau ale unui organism citat în anexele IV și V la regulamentul menționat, intenționează să exploateze acest cuptor pentru a produce, în beneficiul unei astfel de persoane, de entități sau a unui astfel de organism, bunuri care pot contribui la proliferarea nucleară în acest stat.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 58 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită interpretarea articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007. În special, aceasta urmărește să afle, pe de o parte, dacă elementele constitutive ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (3) din acest regulament și cele ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (4) se exclud reciproc, în sensul că o faptă poate face obiectul interdicției de eludare cuprinse în această din urmă dispoziție doar în cazul în care, dată fiind aparența sa formală, nu cade sub incidența interdicției formulate la articolul 7 alineatul (3) sau dacă, dimpotrivă, respectiva interdicție de eludare include orice acțiune care are drept rezultat punerea unei resurse economice la dispoziția unei persoane, a unei entități sau a unui organism vizat de acest regulament.
- 59 Pe de altă parte, instanța de trimitere urmărește să obțină precizări cu privire la termenii „voluntar” și „deliberat” folosiți la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007.
- 60 În această privință, trebuie arătat, în primul rând, că, prin menționarea, la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, a activităților care au drept scop sau efect direct sau indirect „eludarea”, printre altele, a măsurii interdicției prevăzute la alineatul (3) al articolului 7, legiuitorul Uniunii vizează activitățile care au drept scop sau rezultat sustragerea autorului lor de la aplicarea respectivei măsuri de interdicție (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 3 decembrie 1974, van Binsbergen, 33/74, Rec., p. 1299, punctul 13, Hotărârea din 10 ianuarie 1985, Association des Centres distributeurs Leclerc și Thouars Distribution, 229/83, Rec., p. 1, punctul 27, precum și Hotărârea din 5 octombrie 1994, TV10, C-23/93, Rec., p. I-4795, punctul 21). Astfel de activități se disting de faptele care ar încălca în mod formal interdicția de punere la dispoziție prevăzută la alineatul (3).

- 61 Numai o interpretare potrivit căreia articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007 privește activități care nu ar putea fi considerate ca fiind fapte de punere la dispoziție interzise prin articolul 7 alineatul (3) din acest regulament este în măsură să îi asigure primei dispoziții un efect util și un înțeles autonom în raport cu cea de a doua dispoziție în cadrul luptei împotriva proliferării nucleare în Iran.
- 62 Astfel cum susțin, în esență, Generalbundesanwalt, guvernele francez și italian, precum și Comisia, interdicția enunțată la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007 trebuie să fie înțeleasă în sensul că se referă la activitățile cu privire la care ar rezulta pe baza unor elemente obiective că, sub acoperirea unei aparențe formale care le elimină din rândul elementelor constitutive ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (3) din regulamentul menționat (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 14 decembrie 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, Rec., p. I-11569, punctul 52, precum și Hotărârea din 21 februarie 2006, Halifax și alții, C-255/02, Rec., p. I-1609, punctele 74 și 75), au, totuși, *per se* sau ca urmare a eventualei lor legături cu alte activități, drept scop sau rezultat, direct sau indirect, să eludeze interdicția instituită la articolul 7 alineatul (3).
- 63 În ceea ce privește, în al doilea rând, elementul subiectiv al participării prevăzute la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, trebuie să se sublinieze, mai întâi, după cum au arătat guvernul italian și Comisia, că, potrivit unei jurisprudențe constante, rezultă, printre altele, din cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii că termenii unei dispoziții din dreptul Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie în mod normal să primească, în întreaga Uniune, o interpretare autonomă și uniformă (a se vedea Hotărârea din 18 octombrie 2011, Brüstle, C-34/10, Rep., p. I-9821, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 64 În al doilea rând, astfel cum au arătat guvernul italian și Comisia, folosirea conjuncției de coordonare „și” în dispoziția amintită atestă fără echivoc caracterul cumulativ al elementelor corespunzătoare termenilor „voluntar” și, respectiv, „deliberat”.

- 65 În al treilea rând, ținând cont de divergențele, subliniate de instanța de trimitere, dintre versiunile lingvistice ale articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, dintre care unele folosesc, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 80 din concluzii, termenul „intenționat” sau „deliberat” în locul termenului „voluntar”, se impune, pentru a asigura caracterul uniform al interpretării acestei dispoziții, ca interpretarea să se realizeze în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte dispoziția menționată (a se vedea Hotărârea M și alții, citată anterior, punctele 44 și 49).
- 66 Termenii „voluntar” și „deliberat” implică, în sensul articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007, un element de cunoaștere, pe de o parte, și un element de voință, pe de altă parte.
- 67 Aceste două elemente cumulative de cunoaștere și de voință sunt întrunite atunci când persoana care participă la o activitate vizată la articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007 urmărește în mod voit scopul sau efectul, direct sau indirect, al eludării respective. Ele sunt îndeplinite și atunci când persoana în cauză consideră că participarea sa la o astfel de activitate poate avea acest scop sau acest efect și acceptă această posibilitate.
- 68 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare adresate că articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007 trebuie interpretat în sensul că:
- se referă la activitățile care, sub acoperirea unei aparențe formale care le elimină din rândul elementelor constitutive ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (3) din regulamentul menționat, au totuși drept scop sau efect direct sau indirect să eludeze interdicția instituită la această din urmă dispoziție;

- termenii „voluntar” și „deliberat” implică elemente cumulative de cunoaștere și de voință, care sunt întrunite atunci când persoana care participă la o activitate având un astfel de scop sau un astfel de efect îl urmărește în mod voit sau, cel puțin, consideră că participarea sa poate avea acest scop sau acest efect și acceptă posibilitatea producerii lui.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ⁶⁹ Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 423/2007 al Consiliului din 19 aprilie 2007 privind măsuri restrictive împotriva Iranului trebuie interpretat în sensul că interdicția de punere la dispoziție indirectă a unei resurse economice, în sensul articolului 1 litera (i) din acest regulament, înglobează faptele referitoare la livrarea și la instalarea în Iran a unui cuptor de sinterizare funcțional, dar care nu poate fi utilizat imediat, în favoarea unui terț care, acționând în numele, sub controlul sau la instrucțiunile unei persoane, ale unei entități sau ale unui organism citat în anexele IV și V la regulamentul menționat, intenționează să exploateze acest cuptor pentru a produce, în beneficiul unei astfel de persoane, de entități sau al unui astfel de organism, bunuri care pot contribui la proliferarea nucleară în acest stat.**

2) Articolul 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 423/2007 trebuie interpretat în sensul că:

- se referă la activitățile care, sub acoperirea unei aparențe formale care le elimină din rândul elementelor constitutive ale unei încălcări a articolului 7 alineatul (3) din regulamentul menționat, au totuși drept scop sau efect direct sau indirect să eludeze interdicția instituită la această din urmă dispoziție;

- termenii „voluntar” și „deliberat” implică elemente cumulative de cunoaștere și de voință, care sunt întrunite atunci când persoana care participă la o activitate având un astfel de scop sau un astfel de efect îl urmărește în mod voit sau, cel puțin, consideră că participarea sa poate avea acest scop sau acest efect și acceptă posibilitatea producerii lui.

Semnături